

LIETUVOS POLITINIU KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2010 m. rugsėjo 3 d.

Nr. 33 (911)

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Piligrimai keliavo po tremties vietas

Neseniai iš piligriminės kelionės po Rusijos Federacijos Komijos respublikoje esančias lietuvių tremties ir kalinimo vietas sugrižo jaunimo grupė. Jaunimą iš Zemaitijos ir Vilniaus į piligriminę kelionę sukvietė ir organizaciniais reikalais rūpinosi Šv. Mergelės Marijos Dangun

tes piligrimai aplankė Intą, kurios apylinkėse buvo ištremta daug lietuvių, Kožymo lagerių kapines, kuriose ilsisi įvairių krikščioniškų kraštų tremtiniai. Vorkutoje piligrimai tvarkė miesto apylinkėse išlikusias kapines, dažnavo 29-osios šachtos suklimo minėjime, susitiko su

Prie nežinomo tremtino kapo Kadžerome pastatėme kryžių

Piligrimai tvarkė Intos kapines Mindaugo Lingės nuotr.

Emimovienuoliujos sesuo Danuolė Gervytė. Keliautojus lydėjo, ekspedicijoje svarbiais patarimais dalijosi ir tremtinių kaimus, lagerių vietas bei kapines padėjo surasti patyręs keliautojas Gintautas Alekna, surrenges daugiau kaip trisdešimt ekspedicijų po lietuvių kalinimo ir tremties vietas.

Piligriminė kelionė – ekspedicija pavadinta „Atmink“, nes jauniems žmonėms svarbu prisiminti mūsų tautos istoriją, toli nuo savo krašto dėl gyvo tikėjimo ir drąsas patriotiškumo ištremtus žmones. Keliautojai tvarkė tremtinių kapines, tremties, lagerių vietose meldési, tundros ar taigos platybėse susikaupė šv. Mišiose, kurias aukojo kartu vykės kunigas Saulius Bužauskas. Piligriminė kelionė truko nuo liepos 26 iki rugpjūčio 13 dienos. Per tris savai-

represijų istorija ir atminimo jamžinimu besirūpinančios visuomeninės organizacijos „Memorial“ nariais. Keliautojai aplankė Pečiorą, upe plaukė į buvusį Andronovo kaimą ir už geros valios žmonių paaukotas lėšas aptvėrė ten išlikusias tremtinių kapines. Taip pat piligrimai darbavosi tremtinių kapinėse netoli nuo Kadžeromo, lankési ir meldési Uchtoje buvusiose lagerių vietose, taip pat Maskvos katalikų šventovėse, į kurias užsukdavo disidentai, pogrindinės katalikiškos spaudos platintojai.

Daugelis tremtinių kapinių yra sunkiai pasiekiamos, teko vykti traukiniai su daugybe persédimų, ieškoti vietinių mašinų, daugybę kilometrų per miškus ir pelkes klamptoti pésčiomis.

(keliamas į 4 psl.)

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIU KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Nr. 33 (911)

Atstatytas partizanų bunkeris

Ankstyvą 1948 metų sausio 7-osios rytą, iš išdaviko „Stasio“ gavę žinių apie Milių kaimo miškelyje, šalia Kazio Butos sodybos esantį bunkerį, jį apgulė sovietų kareivai, vadovaujami Mažeikių MGB viršininko pavaduotojo Vasiljevo.

I liepimą pasiduoti buvo atsakyta šūviais. Atvarytam K.Butai liepta kirvių iškapoti bunkerio durų angą. Pro ją kareivai sumetė granatas. Bet šios tikslo nepasiekė, partizanai ir toliau atsišaudė. Kautynių metu sužeistas K.Butas ir sovietų kareivis. Saugumiečiai su pasiūlymu pasiduoti į bunkerį pasiuntė ūkininką Domą Rimkų, kuris, išlipęs iš bunkerio, pasakė, kad vyrai nepasiduos. Pasidavė tik Leonas Jonuškis.

Kareivai, matydami, kad granatos nepasiekia tikslo, nukasę žemę nuo bunkerio ir, prašaudę lubas, sumetė granatas į vidų. Patys išsti nedrįso. Tam atsivarė senuką Igną Žiulpa. Jis ir rado sprogimų sudarkytus kūnus...

(keliamas į 5 psl.)

Renginio akimirkos

Balninkų mokyklos pasipriesinimo istorija

Molėtų rajono Balninkų pagrindinė mokykla didžiuojasi savo istorija. Iki 2001 metų buvusi vidurinė, dabar su savo mokiniais atsisveikina po dešimtos klasės.

Mokykla minima nuo seniausių laikų – 16-ojo amžiaus. 1676 metų duomenimis, parapijos mokykloje mokėsi 5–6 bajorų vaikai. 1781 metais mokykloje buvo 31 mokinys (8 šlektos, 4 mie tiečiai, 19 valstiečių). Mokė lenkų kalba. Po 1863 metų sukilmimo mokykla uždaryta. Atsirado daraktorinės mokyklos. 1903 metais įsteigta „Narodnaja učiliščia“ (Liaudies mokykla), vėliau – prazios mokykla. 1937 metais ji tapo progimnazija, nuo 1955 metų – Balninkų vidurine mokykla. Pirmoji abiturientų laida išleista 1959 metų pavasarį. Šiuo laikotarpiu mokykla vėl tapusi pagrindine.

Balninkų mokykla Juozas Šibaila

Lietuvos partizanų pulkininkas

Šie mokyklos auklėtiniai žuvę Laisvės kovoje:

LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pavaduotojas plk. Juozas Šibaila-Merainis (1905–1953), būrių vadai ir eiliniai kovotojai – Alfonsas Aukštuolis-Erelis (1927–1950), Jonas Aukštuolis (1926–1946), Povilas Aukštuolis-Erelis (1914–1948), Viktoras Aukštuolis-Smauglys, Don Kichotė (1924–1946), Alfonsas Bagdonas-Erelis (1912–1945), Povilas Bagdonas (1917–1945), Rapolas Bagdonas-Lapas (1913–1945), Adomas Čereška (1927–1945), Karolis Čereška-Sruoga (1917–1947), Povilas Čereška-Štampas (1922–1976), Stasys Čereška-Girgždenis (1921–1947), Albinas Džiautė-Kestutis (1922–1946), Nikodemas Grybauskas (1910–1946), Vytautas Kazla-Slyva (1927–1947), Leonas Kiušinis (1924–1944), (keliamas į 4 psl.)

Dėl Laisvės kovų prasmės ribos peržengimo

Pasipriešinimo okupacijai organizacijų darbo grupės memorandumas

Karas prieš istoriją

Šiais jubiliejiniuose Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metais, remdamiesi istoriniu Lietuvos teisės aktu – Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija, vertindami ir pagerbdami dalyvavusius, atsidavusius, žuvusius ir skyrusius savo gyvenimą istorinėje Lietuvos Laisvės kovoje, nė vieno neuzmiršdami, atvirai ir atsakingai teigiamoje: esame senųjų okupacinių Lietuvos prokuratūrinų ir teismų struktūrų likučių mentaliteto veiksmais menkinami bei niekinami. Toks žemiantis elgesys mums nepriimtinias kaip paneigiantis ir visapusiškai žeidžiantis Laisvės kovą, tarptautinę pasipriešinimo praktiką ir iš esmės užjaučiantis, teisinantis ar net reabilituojantis kolaborantines struktūras, jų pareigūnus bei jų nusikaltamas veikas ir tuo perrašantis net Lietuvos okupacijos laiką Laisvės kovos istoriją, bet ir atsisakančios nepriklausomybės vertybą.

Mes matome istorinės sąmonės ir kančių paniekinių, kategoriskai smerkiame eilės prokurorų ir teisėjų tokią teisine sąmonę, dirbtinus, ne-realius, formalius, aiškiai angažuotus Lietuvos pasipriešinimo dalyvių veiklos vertinimus ir sprendimus, čekistų tekstais kvestionuojamą Lietuvos partizanų veiklą, Lietuvos valstybės egzistavimo esmę.

Prokuratūros ir teismų struktūrų priešiškas, apsimestinis pasipriešinimo dalyvių krauso, pasiaukojimo, persekojimų ir viso gyvenimo netekčių teisinis ir moralinis tyrimas ir vertinimas brėžia liniją – valstybė niekada nepasieks istorinės ir teisinės egzistavimo brandos. Bent vieno pasipriešinimo dalyvio teisių pažeidimas reiškia tautos kovos aukos paniekinių, o laisvės kovų bendražygio neapgynimas būtų tolygus sužeistojo palikimui kovos lauke ir liktų idėjos išdavystės ženklui bei būsimų kartų apgaule ir luošinimu.

Pareiškiame:

1. Paminėta Deklaracija yra amžiam Lietuvos istorijon jėjės teisinis, politinis ir moralinis dokumentas, reikšmingas ir realiai šventai veikiantis visų šiandienos lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės vertybų sistemoje.

2. Deklaracija prilyginta Lietuvos Konstitucijos šaltiniams ir kaip tokia yra ne dekoratyvinė, o gyva koncepcionali, pasipriešinimo dalyvių veiksmų ir teisgalių apibrėžimo ir vertinimo principas.

3. Deklaracija yra neginčiama ir interpretuotina tik okupacijos sąlygomis drąsios jos kūrėjų skelbtos vizijos, minties, valios, teisgalių, pačių laisiausiu žmonių Lietuvoje prisiūtoms garbingiausios pareigos ir kritinės istorinės atsakomybės už Lietuvos nepriklausomybę aplinkybėmis prasme.

4. Lietuvoje, lyginant su kitomis okupuotomis šalimis, nebuvvo įgyvendintos deokupacijos nuostatos, todėl dar šiandien pasipriešinimo kovų dalyviams dėl savo teisių tenka aiškintis su okupaciniame laike išugdyti ir subrendusiu prokurorū bei teisėjų sovietizuota nuostata, su-

luošintu buvusių komunistų partijos narių mentalitetu.

5. Daugeliu atvejų prokuratūrose ir teismuose vertinimo ir kaltinimo preferencijos yra taikomos pasipriešinimo dalyviams, o teisinimo – kolaborantams.

6. Pasipriešinimo dalyviams įkalčiamas pateikti naudojama nusikalstamos KGB organizacijos nusikalstamu būdu surinkta medžiaga ir veikų kvalifikacija kaip okupacines valstybės tēstinumo elementas. Kartu pasipriešinimo veikimo teisiniam vertinimie ignoruojamas neišveniamas ir esminis hermeneutikos principas, tai yra įvykiai ir tekstai turi būti aiškinami tos epochos dalyvių suteikto turinio ir nuostatų prasme, o ne okupacinių represinių naikinamųjų struktūrų užrašytomis nuorodomis.

7. Pasiektai tai, kad prokuratūra késinasi atimti teisių atkūrimo pažymėjimus iš mirusiuų pasipriešinimo dalyvių, po 10–12 ir daugiau metų vilkina ir imituoją bylų ikiteisminius tyrimus, laukdama aukų ir budelių mirties.

8. Keletas pavyzdžių:

– 2001-10-22 Panevėžio apygardos teismo kolegijos nuosprendyje (pirmininkas Evaldas Vanagas, teisėjai Pranas Šimkus, Antanas Jarašius) nurodo, kad okupacines kariuomenės dalinių 1947 m. Biržuose užpultas ir nužudytas Lietuvos partizanas A. Kavaliauskas nebuvvo partizanas, nes įstatymo „(...) dispozicijoje yra ne atskiras asmuo, bet neapibrėžta, paprastai didelė žmonių grupė, atitinkanti aukšciau minėtus kriterijus. Atskirų žmonių žydymas, kankinimas ir panašūs LR BK 71 str. numatyto nusikalstimo sudėties objektyviajų pusę sudarantys veiksmų kvalifikuotini tik kaip nusikalstimas prieš asmenį.“ Kadangi partizanas buvo nužudytas vienas, tai teismo kolegijos įvardytas kaip civilis asmuo ir jo įskundėjas milicininkas dėl senates nebaustinas.

– 2002-06-04 Vilniaus apygardos teismo kolegijos (Alvyra Ona Kvaraciejutė, Stasys Punys, Zenonas Birštonas) nuosprendis išteisinti agentų smogikų grupę ir legitimuoti okupacijos teismą:

„Tarp V. Sabaliausko suėmimo už jo nuteisimo mirties bausme nėra priežastinio ryšio. V. Sabaliauskas mirties bausme buvo nuteistas teismo nuosprendžiu baudžiamojuje byloje.“ Suimtas 1952-10-03, nuteistas mirties bausme 1953-06-18. 6 ir 7 lapas.

„Pats partizanų suėmimas nereiškė, kad jie bus nužudyti ar kitaip sunaikinti.“ 7 lapas.

„B. Žukausko nėra pagrindo laikyti nukentėjusių dėl genocido jų suimant, nes jis irgi buvo nuteistas teismo nuosprendžiu baudžiamojuje byloje.“ Suimtas 1952-11-22, nuteistas mirties bausme 1954-02-05. 6 lapas.

– 2004-02-04 Kauno apygardos teisėjai Jurgis Kiškis, Romualdas Lincevičius ir Regina Majauskienė nuosprendyje čekistą, kuris teisme partizanus 13 kartų išvadino teroristais ir už ištartus: „Dvidešimt penkis savo sąmoningo gyvenimo geriausius metus aš atidavau darbui saugumo organuose“ ir panašius zo-

džius nuosprendyje įvertino kaip „charakterizuojamas gerai“.

– 2006-11-09 Kauno apygardos teismo teisėja Birutė Bobrel savo sprendime nurodo, kad okupacijos metu padarytą žalą iš nuteisto čekisto ir agentės pagal dabartinės Lietuvos Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalį negalima išieškoti, kadangi okupacijos metais „LR Konstitucija negaliojo“.

– 2008-02-15 Kauno apygardos teismo teisėjas Egidijus Jonas Grigavičius žmonių trémėjui, kuriam dalyvaujant buvo nušautas tremiamasis, skyrė 2 metų bausmę: „...Ipareigojant būti namuose nuo 22 val. iki 06 val. (...) nesilankytis restoranuose, kavinėse, pasilinksminim, pramogų vietose (...)“.

– 2008-04-28 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija (Zigmas Levickis, Česlovas Jokūbauskas, Egidijus Laužikas, Alyzas Marčiulionis, Algimantas Norkūnas, Sigita Rudėnaitė ir Antanas Simniškis) moralinės žalos buvimą nuteistiems čekistui ir agentei nepripažino, ir jo teises gynė persiūsdama problemą į Konstitucinį Teismą su klausimu, o gal Rusija turi tai atlyginti? Byla tėsiasi 12 metų.

– 2008-09-19 Generalinė prokuratūra nutraukia ikiteisminį tyrimą prieš I. Aradą, neapklausus šio, o remdamasi ir įslaptinto „kompetentingio specialisto – istoriko“ nuomone apie knygoje aprašytą 60 sodybų kaimo sudeginimo ir visų 300 gyventojų nužydymo galimybes Kaniūkų kaime.

– 2009-01-09 Lietuvos apeliacijos teismo Baudžiamujų bylų skyriaus teisėjų kolegija (Kęstutis Jučys, Svajūnas Knizleris ir Violeta Ražinskaitė), sugriežtinusi veiklos kvalifikaciją ir 3 metus sumažinus skirtą bausmę KGB smogikui, pasiteisina: „Bausmė nėra kerštas už praeityje, nors ir esant kitokiai politinei santvarkai, padarytas nusikalstamas veikas“.

– 2009-01-16 Vilniaus miesto apylinkės prokurorės L. Urbanienės nurodymu nutrauktas ikiteisminis tyrimas dėl istorinės 1988 metų A. Andreikos bado akcijos Vilniuje nurodant, kad prieš jį pasiūstę 60 milicininkų, ir sekės jo mušimas, spardumas ir smaugimas nebuvovo politinis ir nusikalstamas žmoniškumui. Nutarime teigama, kad jeigu jam būtų, pavyzdžiui, atimtos tarybinės rinkimų teisės, tai tik tuomet būtų tarptautinės humanitarinės teisės nusikalstimas be senaties. Toki blefinė argumentė ir nutarimą 2009-04-29 patvirtino Vilniaus apygardos teisėja A. O. Kvaraciejutė,

20 metų išdirbusi sovietinė teisėja, kartu nurodžiusi, kad pasipriešinimo žygio draugai mirusio pasipriešinimo dalyvio pagal Lietuvos Konstitucijos 30 ir 33 straipsnius negali ginti Lietuvos valstybės Laisvės kovos Konstitucijos teisės ir laisvės intereso ir kreiptis į nepriklausomos Lietuvos teismą, nes tai, atseit, nemumato procesiniai įstatymai. Tai atviras nevalstybinis ir neistorinis samprotavimas.

(Bus daugiau)

Dėl eilinio teismų késinimosi į LGGRTC patalpas

LPKTS valdybos pareiškimas

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga (LPKTS) pažymi, kad, nepaisant visų pasipriešinimo sovietinei okupacijai dalyvių (PSOD) organizacijų bendro sutarimo, jog buvusioje KGB būstineje, esančioje Vilniuje, Gedimino pr. 40, būtina iškurti Laisvės kovų ir Tautos kančių istorijos Memorialą, galbūt panašų į Budapešto „Teroro namus“, čia vis dar esančių teismų administracija periodiškai bando išstumti per didelį vargą ir PSOD pastangas čia įsikūrusius LGGRTC padalinius – Istorinių tyrimų departamentą, Specialiųjų tyrimų skyrių, Genocido aukų muziejų, Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisiją, Aukų rémimo ir atminimo įamžinimo fondą, taip pat Lietuvos Ypatingųjų archyvą iš jų darbo patalpų.

Laikome savo pareiga priminti Lietuvos apeliacinio teismo ir Vilniaus apygardos teismo pirmininkams, taip pat jų iniciatyvą rėmusiam Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkui, LR Vyriausybei bei teisingumo ir aplinkos ministram, kad juodojo LDDP valdymo metu (1993–1996 m.) buvę tremtiniai beveik trejus metus laikė užėmę visą dešinijį KGB pastato sparną ir neleido iš čia išežti KGB archyvų ir teismams užimti jų patalpas. Tai buvo ilgiausiai trukusi ir atkakliausia iš mums žinomų pilietinių akcijų Nepriklausomajė Lietuvoje. Pagaliau buvęs premjeras A. Brazauskas, asmeniškai apžiūrėjės visas patalpas, nuspindė visą dešinijį pastato sparną paliki Genocido centro padaliniams. Po kurio laiko vienas apylinkės teismas buvo iškeltas kitur. Likusiems dvieju teismams tapo erdviau. Kas dabar naujo nutiko, kad šiemas teismams vėl anksta?

LPKTS negali patiketi, kad tai, ko nesiryžo padaryti A. Brazauskas, padarys dabartinė Permainų koalicija. Manome, kad šiu metų rugpjūčio 23 dieną Aplinkos ministerijos organizuota komisija, inspektavusi Genocido centro padalinijų ir Ypatingojo archyvo užimamas patalpas ir pergausdinus ten dirbančius žmones, buvo tik apmaudus nesusipratimas. Antraip LPKTS neatmeta galimybės organizuoti naują ilgalaike pilietinio nepaklusnumo akciją.

LPKTS tikisi, kad teismai palaiapsniui bus iškelti (gal į buvusias Generalinės prokuratūros patalpas A. Smetonos gatvėje, gal į netrukus atsilaisvinančias VSD patalpas Vytenio g.) ir čia, visame buvusios KGB pastatų komplekse, pagaliau bus baigtas iškurti išpudingas Memorialas, dabartiniam jaunimui ir ateities kartoms akivaizdžiai ir įtikinamai bylojanti Laisvės kovų istoriją, neišmatuojamai didelę Laisvės kainą bei įamžinant Laisvės kovotojų ir sovietinio genocido aukų atminimą.

Jų savybė – išeinant pasilikti

Medicina ir ją lydinti farmacija jau tapo pasaulyje pelningu verslu. Didžiausias žmogaus turtas – sveikata, o medicina ir farmacija tarsi labiausiai rūpinasi, joms darbo į valias; kovai su nenugalimomis senomis ligomis bei atsirandančiomis naujomis atidarami nauji frontai. Vien per pastaruosius dešimtmečius aptiki iškiliai, paukščių gripo, rota ir dar kitokie virusai, nuo kurių apsaugoti reikalinos vakcinos. Sveikatos sargybiniai plusa uoliai, gyvena pertekliai, tačiau, turime pripažinti, su daugeliu virusų susidoroja, atiduoda juos nebūčiai. Bet esama virusų, kurie pristaiko prie medikų sukurtos jiems agresyvios aplinkos arba mutuoja į naujus, kuriems ta aplinka nekenksminga. Trumpai tariant, tokie virusai turėtų savybę išeinant pasilikti ir vėl kelti grėsmę, vėl versti mobilizuoti kovai medikų armiją. Labai panašu atitinkmeni – komunistinį virusą – turime mūsų valstybės politiniame bei visuomeniniam gyvenime.

Po SSRS griūties Jos Komunistų (bolševikų) partija su parankine valstybės saugumo represine struktūra KGB tarsi ir subyrėjo, tačiau Rusijos Federacijoje, perėmusioje buvusios SSRS teises ir pareigas, pasireiškė akivaizdus minėtos partijos ir saugumo struktūrų veiklos tēstinumas. Ten bolševikinis virusas nebuvo net naikinamas, jis puikiai tarpsta, net pavadinimų nepakeitės. Antai Rusijos Federacijos Komunistų partija laikoma Sovietų sąjungos Komunistų partijos veiklos tēsėja, antra po Vieningos Rusijos partijos. FSB (Federalinė saugumo tarnyba) tik pavadinimą pakeitė, tačiau yra SSRS KGB struktūrų bei funkcijų perėmėja su tomis pačiomis totalitarinėmis tarnybos mis, net ta pačia būstine Lubiankoje.

Išsilaisvinusių iš sovietinės okupacijos tautų ir jų valstybių padėtis dėl minimos nuostatos „išeinant pasilikti“ netapo tikro išsilaisvinimo verta padėtimi; čia pasiliuko tos pačios SSRS Komunistų partijos nariai, jos represinių struktūrų darbuotojai bei jų parankiniai, visa partinė nomenklatura bei jos biurokratinis aparatas. Kadangi Komunistų partija Lietuvoje uždrausta, ji per eilę mutacijų (pavadinimų kaitą) tapo Lietuvos socialdemokratų partija, KGB, kaip nusikaltama organizacija, buvo likviduota, tačiau jos pėdsako ir nelegalios veiklos braižo apraiškos iškyla išvairose skandalingoje byloje, tendencinguoje teismų, išteisinančiu represijų organizatorius ir vykdytojus, sprendimose. Dėl demokratinio mechanizmo grimasų bei ydų sovietiniai mutantai tapo pilnaverčiais valstybės struktūrų nariais, sugebėjo jas užvaldyti, pasisavinti valstybės turtą, ištvirtinti valdžioje. Didelė dalis sąmoningai skurdintų dorų tautiečių, matydama, kad rinkimų būdu pasiliukių neįmanoma nugalėti, pasitraukė į užsienį. Tai nualino pilietinę visuomenę – valstybės pamatą ir turinį. Pasilikusieji tokia padėtis naudinga, nes jų elektoratas rinkimuose santykiniagėrokai padidėjo, tenkina jų nuostatą pasilikti valdžioje. Nesukurtas ir neigvendintas desovietizacijos įstatymas ir represinių struktūrų iliustracijos simuliavimas paliko ramybėje eta-

tinius KGB darbuotojus, jų parankinius, rezervininkus, kuriems būti ramybėje, kartą pardavus sielą šetonui, neleidžia buvęs ir nepasikeitęs artimoje kaimynystėje veikiantis šeimininkas.

Pasilikti valdžioje, išsaugoti prisigrobtus turtus, užsistikrinti sau ir savo palikuonims ateiti buvusieji sieki melu, apgaule, papirkimais, opentų viešu niekinimu, nedorai naudojamas net mirusio buvusio populiaraus visuomenėje prezidento A. M. Brazauskų įvaizdiu. Sukeltas, sovietiniam prilygstantis, propagandinis šurmulyjau kelias dienas prie prezidento mirtį bei per laidotuves akivaizdžiai naudotas kitiems tikslams, negu atsisveikinimui su velioniu. Skubotai teikiama daugybė prezidento atminimo jamžinimo variantų – jo vardu pavadinti miestą, tiltą, gatvę, aikštę, Kauno HES, Seimo salę, išvairose vietose kabinti memorialines lentas, įsteigtį prezidentų parką, – panašu, labiau atspindi rūpestį per buvusio partijos garbės pirminko populiarumą kelti kitų reitingą, jų ištvirtinimą valdžioje. Prezidento atminimo jamžinimo būdą tam sudaryta komisija, žinoma, gali siūlyti, tačiau siūlymui turi pritarti visuomenė rimtyje, neskubant, be išviršinio dirbtino iškilmingumo.

Dešimtmečius trukusi komunistinio viruso epidemija paliko pėdsaką ne tik komunistų, bet ir nepartinių piliečių sąmonėje. Tuo galima paaiškinti žmonių vangumą etiti į politiką (nesenais laikais „už politiką“ teisė, bruko į lagerius, žudė), dalyvauti rinkimuose, rūpintis valstybės reikalais vien veršlenant, kad valdžios blogos, kad algos mažos, kad darbo neduoda. Tūnant politikos šešelyje, negalima tikėtis stiprėjančios valstybės, kuri gerą darbą duotų, geras algas mokėtų, pačios valdžios taisytusi. Reikia žinoti ir išsiųmoninti, kad teks patiens, išsigydžius nuo komunistinio užkrato, traukti iš balos Lietuvos vežimą. Ir nepasiūlys nei Europos Sąjunga, nei Amerika stebuklingos vakcinos pilietinei sveikatai taisytį, virusu atskirattyti. Kita vertus, reikia atkreipti dėmesį, kad Vakarai su Rusijos komunistais iš pragmatinių paskatų eina į sanglaudą, Vakarai drauge su finansine parama mums bruka globalizmo, kosmopolitizmo ir liberalizmo, prilygstančio visuotinei paleistuvystei, užkratą.

Gajūs išvairūs virusai tiek ateidami, tiek pasitraukdami, nes turi savybę „išeinant pasilikti“. Su virusu kovoti turi pakilti pilietinė, iki šiol mulkinama ir išnaudojama, bet per rinkimus abejingai tūnanti, visuomenė. Bendram labui turi telktis vienos bendruomenės, patriotinės organizacijos, iš politikos šešelio privalo trauktis Bažnyčia.

Verkšlenimai, savinieka, neviltis žlugdo tautą ir valstybę. Amžinųjų ir bendražmogiškųjų vertybų pagrindu galime ir privalome pakilti kovai už šviesesnę būtį, drauge – ir deramą būtį. Jau galima pasidžiaugti, kad sulaukus nepriklausomybės atgavimo dvidešimtmečio, pastebimi tam tikri atgimimo ženklai, todėl ir į ateiti žvilgsnis – viltingesnis.

Algimantas ZOLUBAS

Vienybės savoka keri ir įpareigoja

Vienybės variantai

Neretai suėjimuose ar minėjimuose pasigirsta vieno kito kalbėtojo skausmingas nusivylimo šuktelėjimas: „Baltijos kelyje“ visi stovėjome susikibę rankomis ir jautėjome vienybės dvasią, o dabar kas atsitti? Néra vienybės...“ Vienybės savoka žodynuose pateikiama kaip „bendrumas, visiškas sutapimas, videnis ryšys, glaudumas, sutarimas, solidarumas“. Mechaniskai ją perkelti į pilietinio ar politinio gyvenimo sferas neverta mėginti. Demokratijos sąlygomis gerbiama piliečių nuomonių išvairovė.

Šimtaprocentinis balsavimas

Sovietmečiu buvo privalomas vi suotinis ir vieningas balsavimas vi suose rinkimų spektakliuose. Pirmiausia pats „rinkimų“ būdas „rinkti iš dviejų klumpių porą“ ver tas tik graudžiai linksmo pašmaikštavimo. Antra, rinkimų rezultatų standartas turėjo rodyti okupuoto krašto gyventojų absoliučią vienybę – 99,9 proc. plius minus viena kita šimtoji už sovietų valdžią ir ne kitaip! Kitamaniams buvo parengti Sibiro „kurortai“.

Nusikaltimai buvo slepiami

Rytų okupantas, gerai žinodamas Vakarų demokratijos tradicijas, savo nusikaltimus žmoniškumui bandė vieningai maskuoti imituodamas demokratiją. Tai buvo daroma ne iš poreikio mulkinti okupuotų valstybių piliečius, o siekiant sudaryti išpūdį Vakarams, kad sovietų „demokratija“ garantuoja pavergtų šalių žmonėms liaupsinamą komunizmo roją, o nekvietos Raudonosios armijos divizijos vieningai „saugo darbo žmones“ nuo eksploratorių kapitalistų, buožių, nacionalistų persekiojimo bei teroro.

Vadeivų vieningumas stebina

Abiejų totalitarinių režimų vadeivos – Stalinas ir Hitleris, vieningai ir tiksliai laikėsi slaptojo suokalbio, pasirašyto Maskvos Kremluje 1939 metų rugpjūčio 23 dieną. Maskvai buvo labai naudinga jo laikytis ir poto, kai suokalbininkai susirėmė tarpusavyje. Fiureris Adolfas, puikiausiai žinodamas Napoleono klaidą, ją pakartojo ir dėsningai pralošė. Vermahtas, sparčiai nužygiauves iki Maskvos, išsikvėpė. Adolfo sébras Josifas, entuziastingai organizavęs nepriklausomų valstybių žemių dalybų akto įforminimą Kremluje, ne šiaip sau šypsojosi į ūsą – praradus rusų etnines žemes, dar plyti milžiniška teritorija iki Uralo ir už jo. Tad joks užpuolikas neišgalės okupuoti visas Rusijos nukariautas ar prisijungtas teritorijas.

Agresorius dedasi vaduotoju

Šio suokalbio buvo vieningai laikomasi Antrojo pasaulinio karo metais, bet su esminių skirtumų: buvusieji bendro nusikaltimo dalyviai dabar kaltino vienas kitą. Karui pasibaigus Niurnbergo Tribunolo nuosprendis suteikė galimybę Kremlui ir toliau dėti „vaduotojų“ ne tik iš kapitalistų ir buržuazijos jungo, bet ir nuo pavojaus, kurį keilia nacionalsocializmas. Beje, Kremliaus ideologai buvo linkę laikytis senojo štampo – nacionalsocializmą vadinti tik fašizmu. Matyt, buvo siekiama išlaikyti „socializmo“ monopolij savo rankose.

Istorijos paradoksas

Šis faktas taip pat rodo vienybės reikšmę net stambiausio kalibro diktatoriams, kai jie planuoja ir vykdano tarptautinės teisės pasmerktus sunkius – genocido ir karo nusikaltimus. Abu suokalbininkai, planuodami ir sutartinai vykdymi karo ir genocido nusikaltimus, žemių grobimą, gyventojų plėsimą ir žudymą vieningai vadino „vadavimu“. Galiausiai susirėmė tarpusavyje. Nacionalsocializmas pralošė ir Niurnbergo tribunolas vieningai pasmerkė vieną nusikaltėli. Kitas nusikaltimo dalyvis pats teisė nusikaltimo bendrininką.

Europos vienybės fenomenas

1950 metų gegužės 9 dieną Prancūzijos užsienio reikalų ministras R. Šumanas pateikė Prancūzijos ir VFR ekonominės sąjungos idėją. Tokia buvo Europos vienijimosi pradžia. Kiek vėliau idėja tapo kūnu. Šiandien Europos Sąjungoje (ES) 27 nepriklausomos valstybės. Tarp jų ir Lietuva. Šios vienybės rezultatas – geras pusamžis sveiko bendravimo ir taikaus sambūvio. To Europoje dar nera buvę – karai kildavo kas 20–30 metų. Pirmą kartą žmonių istorijoje Europos tautos blaižiai įvertino XX amžiuje vykusių karų rezultatus ir padarė būtinas teigiamas išvadas. Per visą ES egzistavimo laiką nė viena šalis nepanoro išstoti iš Sąjungos, o ištoci norinčiųjų – eilutę.

2000 metais Lietuvos ir Latvijos Seimai rugsėjo 22-ąjį paskelbė Baltų vienybės dieną. 1236 metų rugsėjo 22 dieną susivienijusios baltų gentys laimėjo triuškinančią pergalę prieš Kalavijuocių ordiną Saulės mūšyje. Baltų vienybė pukiai dera su Europos vienybe ir stiprina tautų tarpusavio pasitikėjimą.

Edmundas SIMANAITIS

(atkelta iš 1 psl.)

Pranas Kiaušinis-Kiaunė (1923–1951), Karolis Kisevičius (1915–1941), Pranciškus Latvys-Spragutukas (1922–1947), Nikodemas Lišauskas-Beržas (1915–1947), Stasys Mackevičius (1921–1945), Alfonsas Miklušis (1916–1944), Vincas Miškinis-Vienulis (1924–1951), Juozas Narušis (1924–1944), Simona Narušis-Daukantas (1917–1946), Rapolas Purlys-Svajūnas (1917–1951), Vladas Raugalas-Žilvitis (1925–1947), Mykolas Šimaitis (1912–1944), Adomas Širvinskas-Šalmas (1915–1951), Pranas Urbonavičius (1921–1947), Alfonsas Žygelis (1922–1944).

Manome, kad tai nepilnas žuvusių mokyklos mokytojų ir mokiniių sąrašas.

Papasakosime apie vieną iš jų, mokyklos vedėją, mokytoją Juozą Šibailą.

Juozas Šibaila-Diedukas, Merainis, Gruodutis 1905–1953

Juozo Šibailos gimtinė – Vadėnų kaime, Nedzingės valsčiuje, Alytaus apskritijė. Pasiturintys ūkininkai Tomas ir Ona (Bingelytė) Šibailos nuo mažens ruošė sūnų Juozą mokytoju. Jis baigė Alytaus mokytojų seminariją, dirbo mokytoju Šiauliuose ir Alytuje. Apie 1928 metus vedė mokytojų Onutę Augustinaitę, gimusią 1902 metais, iš Antakalnio kaimo, Pabaisko valsčiaus, Ukmergės apskrities, Lietuvos kariuomenės lakūno majoro Adomo Augustino, žuvusio jau pokaryje, seserį. Šeima mokytojavo Ukmergės krašte: Panoterių, Vaiciuliškio, Staškūniškio ir Balninkų mokyklose. Augino tris sūnus: Vytautą, Rimvydą ir Joną Kęstutį. Užveiklą Šaulių sajungoje mokytojas Juozas Šibaila Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo 2-ojo laipsnio ordinu. Juozas buvo nedidelio ūgio, sumanus ir drąsus žmogus: mokėjo gražiai groti, laisvaliaukti mėgo žvejoti.

Buvo 1941 metų birželio 14 dienos masinio trėmimo į Sibirą liudininkas Balninkuose. Tarp išvežtujų atsidūrė Juozas žmona ir vaikai. Šeimos trėmimo metu Juozas, tuometinio mokyklos vedėjo, nebuvuo namuose. Išvežus šeimą Juozas slapstėsi. Atėjus vokiečiams grįžo mokytojauti, vėl tapo Balninkų mokyklos vedėju. Palaikė ryšius su pogrindininkais.

1944 metais Juozas įstojo į generolo P. Plechavičiaus Vietinė rinktinę. Ją likvidavus, slapstėsi, nuo 1944-ųjų liepos organizavo partizanus Ukmergės apskritijė. Iš pradžių jie priklausė Ukmergės

Balninkų mokyklos pasipriešinimo istorija

apskrities 2-ajam rajonui. Juozas Šibaila kartu su Alfonsu Morkūnu-Plienu subūrė Balninkiečių Laisvės rinktinę, jai vadovavo, pasirinko Dieduko slapyvardį. Rinktinę sudarė 7 būriai, apie 500 aktyvių kovotojų, pušė tiek dar gyveno legaliai ir laukė signalo kovai. Vėliau tapo Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės štabo viršininku, redagavo leidinį „Tėvynėsaukiant“. Buvo deleguotas į kuriamą Vyriausiąją partizanų vadovybę, 1948 metų lapkričio 12 dieną tapo Rytų Lietuvos (Karaliaus Mindaugo) srities štabo nariu. Nuo 1949 metų vasario – LLKS tarybos prezidiumo narys, prezidiumo pirmininko pavauduoja, Visuomeninės dalių viršininkas.

Mokytojas Juozas Šibaila vadovavo daugeliui mūšių su sovietų kareiviais ar stribais. 1948 metų gegužės 1 dieną Diedukas kartu su Alfonsu Morkūnu-Plienu ir štabo Spaudos ir propagandos dalių viršininku Jonu Juru-Žilviniu, kaij DKA astovai, dalyvavo Šiaurės Rytų srities partizanų vadovybės suvažiavime. Buvo svarstoma ryšio tarp apygardų gerinimas, kova prieš kolektivinių ūkių kūrimą. Suvažiavime pasmerktas išdavikas Juozas Markulis-Erelis, kaip MGB agentas. Nutarta kurti vieningą Vyriausiąją partizanų vadovybę. Dirbdamas Rytų Lietuvos (Karaliaus Mindaugo) srities štabe, pasirinko Merainio slapyvardį.

1949 metais paruošė partizanų dvasinio parengimo nuostatu projektą, kuriame buvo nubréžti pagrindiniai laisvosios spaudos principai. Su dideliu pasižentumuisi leido laikraštį „Prie rymančio Rūpintojėlio“, kartais lyg susitapatindamas su Rūpintojė-

lio, besalygiška meile mylinčio žmones, įvaizdžiu. Dirbo ir autoriumi, ir redaktoriumi, ir spaustuvininku. Parengė LLKS leidinį „Sutemų keleivis“, partizanų maldyną „Rūpintojėlis“. Be to, teikė pagalba kitiemis partizaninės spaudos leidėjams. 1951 metais partizanų vadui Jonui Vytaučiui Žemaičiui pasiūlius, Juozas Šibaila grįžo į Aukštaitiją organizaciniam darbui. Jis bandė iš DKA ir Vytauto apygardų partizanų sudaryti 3-ią apygardą, organizavo vadų susitikimus. Todėl neatsitiktinai su jo atvykimu į Aukštaitiją 1952 metais siejamas spaudos darbo suaktyvėjimas Rytų Lietuvoje. Birželio 5–9 dienomis partizanų vadų sąskrydyje Merainis buvo paskirtas LLKS tarybos prezidiumo 3-ios sekcijos vadovu, jam suteiktas partizanų pulkininko laipsnis.

Juozas Šibaila-Gruodutis kartu su savo pavaduotoju leitenantu Povilu Žiliu žuvo 1953 metų vasario 11 dieną Ramygalos valsčiaus Dovydų miške. Nepakėlės kankinimų, juos išdavė partizanas Vincas Navaruskas. Išdaviko vedinas, sovietų kareivius dalinys netoli Truskavos sniege surado gerai užmaskuotą bunkerį. Apsupo, pradėjo šaudyti. Nukovė partizanus, bunkeryje rado kelis automatus, radijo imtuvą ir susirašinėjimo medžiagos.

Partizanų vadas Juozas Šibaila apdovanotas visų trijų laipsnių Laisvės kovos kryžiais. 1997 metais jam suteiktas dimisijos pulkininko laipsnis, 1998 metų gegužės 19 dienos Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Didžiuoju kryžiumi (po mirties).

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Piligrimai keliavo po tremties vietas

(atkelta iš 1 psl.)

Tremtinė kapinės pamėža nyksta, nes kapus žymintys mediniai kryžiai pūva, sugriūva ribas ženklinusios tvereles. Į nuošalias ir visų užmirštas benykstančias kapines užklysta gal tik miško darbininkai, medžiotojai ir uogaujantai. Aplinkiniai tremtinė kaimadažniausiai išnykę. Juosprima mišku apaugančios laukymės ir vietinių gyventojų parodytas šulinys, slėptuvė ar koks žolėje paslėptas rakanas. Svarbu kaip galima greičiau inventoriuoti žinomas lietuviškas kapines, kiek įmanoma jas sutvarkyti.

Dalyvavę piligriminėje kelionėje po tremties vietas turėjo progū labiau išsigiliinti į tremties istorijos pamoką, patirti ištvermės, kantrybės, ištikimybės ir tikėjimo vertę. Kelionėje piligrimai svarstė, kad tik drąsus krikščioniškas tikėjimas galėjo įkvėpti žmones neaprēpiamose svetimo krašto platybėse statyti lietuvišką kryžių su kukliu užrašu. Kapinės daugelyje vietų buvo ir lietuvių susitikimų vieta, kur mūsų tautiečiai netrukdomi galėjo švesti gegužinės pamaldas, minėti tautinės šventės, giedoti lietuviškas giesmes ir dainuoti dainas. Jei tarpt tremtinė ar lagerininkų būdavo kunigas, kuriam pavykavo gauti duonos ar razinų vynui, – kapinėse arba ant gultų švėsdavo Mišias.

Lankydami ir melsdamiesi tremties vietose pagerbiaime žinomus ir nežinomus mūsų tautiečius kankinius, mylėjusius savo kraštą. Laisvės ilgesys ir tvirtas tikėjimas padėjo tremtiniams išlikti, pakelti sunkiausias darbo ir gyvenimo salygas. Tremties, lagerių vietas, kapinės neša vilties žinią. Gyvenimas nega-

li būti sunaikinamas. Sunkiomis sąlygomis svarus troškimas išlikti, ištverti, nepalūžti daugelį palaikė. Tikėjimas, kaip vienišas kryžius tundros platybėse, drąsus iššūkis ir neatimamas lobis, visų laikus tremtinius, politinius kalinius, pabėgelius palaiko ir guodžia.

Aplankytin tremtinė, lagerininkų kapines, pasimelsti prie jų kapų, juos tvarkyti, apžiūrėti buvusias sunkaus darbo vietas, susitikti su vietinių gyventojais – tai ne vien atlikti gerą darbą. Keliaudami, stebédami neaprēpiamus laukinės gamtos plotus ir niekingus, neatsakingus žmogaus darbus turime progos pagalvoti apie Dievą ir apie save. Kelionėse sunkiomis sąlygomis atrandame save, savabes, kurias galime keisti. Daugeliui atsinaujina ir tikrasis Dievo įvaizdis. Taip tose gamtos grožio ir žmogiškos kančios neužgesinamos vilties vietose galime išgyventi tikrą piligriminę kelionę.

Vietinių kaimelių gyventojai, neretai puikiai prisimena netgi vardus čia gyvenusių lietuvių tremtinėj ir gali daug papasakoti iš jų kasdienybės. Juk lageriuose kalinami ir tremiami buvo patys šviesiausi, darbščiausi mūsų tautos žmonės, dideliais ar mažais darbais kūrė valstybę.

Keliautojams buvo daug galimių bendrauti su tremties vietose gyvenančiais lietuvių bei kitais vietiniams gyventojais, nešti susitaikymo žinią tarp skirtingu, neretai priešinamų tautų. Tai galimių pajusti žodžio laisvę, atvirai kalbėti apie įvairių režimų žalą žmonijai, apie tarpusavio bendrysės bei solidarumo svarbą.

Kun. Saulius BUŽAUSKAS

Neketino ilgam apsistoti. Tada grįžusi metus praleido namuose.

„Kitais metais, kai jau jstojome į ES, prasidėjo kitoks gyvenimas, – prisimena Elvyra. – Atsirado daugiau galimių ir vietinių pradėjo žiūrėti kažkaip kitaip. Vieni žiūrėjo kaip į šalaničios šalies nevykėlius, kurie veržiasi į turtingesnes šalis dėl socialinių pašalpų, manė, kad nenusipeinė laukiam gero gyvenimo. Kiti žiūrėjo normaliai. Jie irgi patyrė emigraciją – 8 milijonai airių gyvena svetur ir suprantą, ką tai reiškia“.

Moteris prisipažsta, kad teko išbandyti daug darbų, bet ji drąsiai éjo iš vienos veiklos į kitą. Nes, jos manymu, žmogus iš tiesų gali dirbti bet ką.

(keliamas į 5 psl.)

Išvažiuoti nebuvu lengva

„Išvažiuoju – grįžtu, išvažiuoju – grįžtu... Ir paskui tai jau apima kaip sindromą, kuriuo užsikreti, kai pamatai pasaulio ir suprantai, kad ten gali jaustis saugus ir gali oriai užsidirbtis“, – pasakoja Elvyra Davainė, savo emigracijos patirtį sudėjusi į dar spaustuvės dažais kvepiančią knygą „Airija: tolima artima sala“. Tolima, nes ten išvykus neapleidžia kaltės jausmas, kad namuose palikai savo šeimą. Artima, nes ten jau tiek daug artimųjų...

Jau penkerius metus emigrantės duonos ragaujanti tremtyje gimusi moteris mano, kad jei emigrantai susikabintų rankomis, tai ta grandinė būtų nuo Lietuvos iki Airijos. Savotiškai simbolika „Baltijos keliais“, po kurio dažas Lietuvos staiga pralobo, o

dalis su terbom turėjo iškeiliauti po pasauli.

Lietuvos netekusi darbo ir supratusi, kad gyventi teks nesuduriant galu su galu, du aukštuosius baigusi moteris pasiryžo ieškoti geresnio gyvenimo svetur. Nežinia bau-gino mažiau negu skurdas pasilikus. Namuose liko vyras su dvemis dukterimis, jaunelė tebuvo dešimties.

Moteris nesiskundžia, sako, kad buvo priimta kaip lygi tarp lygių. Gal tik kalbos nemokėjimas sudarė barjerą. Bet sukaupusi visą drąsą mokési kalbos, lankė vakarinus kursus kolegėje. Taip užpildė savo laisvus vakarus, kad nejaustų intelektualinės veiklos stygiaus. Išmokusi kalbą, išsidarbino vienos iš didžiausių Airijos

firmų prekių kontrolės administratore. Kita vertus, žinojo, kad yra ten laikinai, kad užsidirbs pinigų ir išvažiuos.

2010 m. rugsėjo 3 d.

Sveikiname

70 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusią 1941 metų tremtinę laptevietę **Eleną Ivoną RUMELAITYTĘ-STAKIONIENĘ**. Linkime stiprios sveikatos, ilgų metų, Dievo palaimos.

Vyras Povilas Stakionis, keturi vaikai, keturi vaikaičiai ir LPKTB Biržų skyrius

* * *

Gerb. Janina KAŠKEVIČIENĖ, Daugeliu vingiuotų darbytojus žada, Ir septyniasdešimt kartų obelys jau sužydėjo...

Teniekad neapleis energija sparnuota, Ir akys šilumą jaunatišką teskleis, Širdis, tikėjimo žiedais apvainikuota, Te niekada pavargti Jums neleis.

Te būna visos Jūsų dienos gražios
Lyg gaivinanti versmė,
Nors valandų saulėtų bus nemaža,
Dalint save kitiems – gyvenimo prasmė.

LPKTS Kretingos filialas

Išvažiuoti nebuvu lengva

(atkelta iš 4 psl.)

„Ten tave gerbia, žiūri, kaip tu dirbi, ir jeigu tu šypsaisi, nesi akiplėša, tai tikrai visi tave gerbs. Man ten buvo gerai. Nors teko ir labai sunkių darbų dirbti. Tačiau lieka labai stiprus savigraužos jausmas. Jeigu visi išvažiuoja, gal kitaip, bet jeigu namuose lieka šeima, tu jauti kaltę. Kol pripranti, būni kaip nesavas, kaip duobėj“, – dalijosi išgyvenimais Elvyra.

o plaukiančią iš širdies. Ten nieks nepraeina kaip pro stovintį, nepastumia taves, neužlipa ant galvos, o pasiteirauja, kaip jautiesi, kaip tau sekasi. Penkerius metus praleidusi emigracijoje Elvyra mano, kad Airijoje, nors ir su pyragais niekas nelaukia, yra visos galimybėsapti tuo, kuo noriapti. Tai nelengva, bet turi galimybę nuo švaraus popieriaus lapo pradėti sąžiningą verslą, iš to pragyventi ir pra-

Tremtyje gimusi emigrantė – žurnalistė Elvyra Davaine

Todėl labai svarbi lietuvių bendruomenė, kurioje gali pasidalinti savo išgyvenimais ir pasipasakoti savo istorija. Dideliame mieste žmogus ištirpsta, o mažuosiuose, anot Elvyros, susikuria tarsi salos. Tenka padėti vienas kitam.

Gimus Sibire, didelius sukrėtimus patyrusioje tremtinė šeimoje moteris sako, kad jos mama melsdamasi vi-sada prašo tik vieno dalyko – kad duktė gyvenime sutiktų daug gerų žmonių. Ir už juos meldžiasi. Nes žino, kad niekas kitas taip nepadeda, kaip sutiktas geras žmogus.

Svečioje šalyje moteris sako pajutusi šiltumą ir žmogaus pagarbą žmogui. Ne dirbtinę,

Moters manymu, ne vieną emigraciją ištverusi Lietuvagal ištvers ir šitą. Skaudžiausia, kad nuteka jauniausi ir perspektyviausiai – mūsų vai-kai ir vaikaičiai, mūsų kūnas ir kraujas. Emigracijos sindromu apsirogo ir dabar serga visa tauta. Taigalnėra pats blo-giausias variantas, nes suteikia jėgų ir pasitikėjimo savimi, bet šalis turėtu duoti šansą tiems žmonėms sugržti.

Parengta pagal Jūratės JURŠIENĖS („Delfi“) publikaciją

Riečiuose pagerbtai partizanai

Rugpjūčio 15 dieną Riečiuose, Marijampolės rajone, įvyko iškilmingas 65-ųjų Žuvinto ežero partizanų kautynių metinių paminėjimas. Vėliau iškélé kovotojas ir įvykių liudininkas Jurgis Nevulis-Klevas. Prie 1995 metais pastatyto paminklo, kuriam įamžintos ir žuvusiųjų pavar-dės, renginio dalyviams sugiedojus „Tautišką giesmę“ jaudinantį įžanginių žodį tarė buvęs Šarūno būrio partizanų vadasis Vincas Kubertavičius-Vidugiris, Siaubas, Jovaras: „Prieš 65 metus žiaurus likimas išskyrė mus. Jūs, atlikę šventą pareigą Tėvynei, likote amžinai ilsėtis šiame gražiaame giminų laukų kapų kalnelyje.“

Prie šio brangaus paminklo garbaus 92 metų amžiaus buvęs partizanų vadasis, patyres trečių ir kitas negandas, iš tolimos Klaipėdos atvyko jau 16 kartą. Atvyko, kad dar kartą nusilenktų žemei, pri-glaudusiai kovos draugus, kad pajustų tą slaptąją jėgą, žodžiais sunkiai išsakomą Tėvynės meilės jausmą, stipres-ni už mirtį ir visagali laiką.

Partizanų paminėjimo renginio akimirką

partizanų atminimą.

Po iškilmingo minėjimo renginio dalyviai buvo pakvieti į Riečių parapijos bažnytę. Už žuvusius partizanus šv. Mišias aukojo Krokialaukio parapijos klebonas Gintautas Steponaitis.

Bendražygį, svečių ir draugų būrys po pamaldų vyko į Antano Brenkio sodybą, kurioje vaišinosis, dainavo bei atvertė naujus prisiminimų puslapius. Susitikimui artėjant pabaigos link, Alfonsas

Vitkauskas nuoširdžiai padėkojo visiems už dalyvavimą ir pagalbą „organizuojant šventę, skirtą paminėti partizanams, kovojujusiems už Lietuvos laisvę“. Padėkas su „Partizano priesaikos“ tekstu įteikė garbingiausiemis šventės dalyviams: „Šarūno“ būrio vadui Vincui Kubertavičiui, jo padėjėjui Jurgui Glaveckui, partizanui ir paminklo Riečiuose statytojui Jurgui Ne-vuliui, buvusioms ryšininkėms Onai Magdalėnai Žukauskienėi ir Onai Žiugždienei, so-dybos šeimininkui An-tanui Brenkiui.

Buvusio partizanų būrio vado Vinco artimiausia svajonė – po penkerių metų iškilmingai paminioti Žuvinto ežero kautynių 70-ąsias metines.

Viliamės, kad tai taps tikrove. Visų šventėje dalyvavusiu vardu nuoširdu ačiū taria-me partizaninių kovų veteranaus už patriotiškumo, pilie-tiškumo ir dvasingumo pamoka. Ačiū Riečių gyventojams, kurie prižiūri paminklo aplinką. Tai gražus meilės Tėvynei ir jos istorijai ženklas.

Valerija JANUŠKEVIČIENĖ

Atstatytas partizanų bunkeris

(atkelta iš 1 psl.)

Žuvo Albertas Švažas-Vilkas, gimęs 1918 metais. Šis partizanas buvo Lietuvos kariuomenės puskarininkis, sa-vigynos būrio Viešnių mie-

telyje, organizatorius, Tėvynės apsaugos rinktinės karys, Sedos kautynių 1944 metais dalyvis, Žemaičių legiono Tieki-mo skyriaus viršininkas, Alkos partizanų rinktinės štabo narys. Taip pat žuvo Pranas Siuipys, gimęs 1922 metais, Alkos rinktinės partizanas, kilęs iš gretimo Užventės kaimo. Jų kūnai buvo numesti Viešnių mie-

stelių aikštėje, vėliau užkasti Ventos upės pakrantėje. Nakties metu žuvusiuosius draugai slapčia palaidojo senosiose Viešnių kapinėse. Pasidavusis Leonas Jonuškis, atkentėjęs sovietinius lagerius, grižo be sveikatos ir greitai mirė.

Grįžęs iš lagerių buvęs partizanų rėmėjas Jonas Silkinis buvusio bunkerio vieta parodė Adomui Riaukai. Šis kartu su Alfonsu Degučiu ir Teofiliu Januškevičiumi 1988 metais toje vietoje pastatė medinį kryžių.

2005 metų lapkričio 27 die-ną prie kelio Mažeikių–Viekšniai, netoli žuvusių partizanų bunkerio, pastatytas ir pa-

Šią vasarą Mažeikių šau-lių Ikuopos vado Prano Tra-kinio iniciatyva ir pastangomis atkurtas visas bunkeris, šalia jo pastatytas paminklinis akmuo ir informacinis stendas.

Rugpjūčio 20 dieną Mažeikių Šv. Jėzaus Širdies pa-rapijos bažnyčioje iškilmingai aukotos šv. Mišios už šiame bunkeryje žuvusius partizanus. Atstatytą bunkerį pa-šventino minėtos bažnyčios klebonas Rimvydas Marozas ir šaulių kapelionas Saulius Bytautas.

Žuvusieji pagerbtai tylos minute ir trimis patrankos salvėmis. Gausiai susirinkusiems renginio dalyviams Algimantas Muturas išsamiai perteikė surinktas žinias apie šių partizanų kovų ir žūties istoriją, bunkerio paieškas.

Sveikinimo žodį tarė Mažeikių savivaldybės vicemeras Rimantas Norkus, taip pat kal-bėjo Lietuvos šaulių sajungos vadas Antanas Plieskis, buvęs Alkos rinktinės partizanas Il-defonsas Bičkus, Klaipėdos jūrų šaulių būrio vadas Virginijus Valančauskas.

Atkurtos LLKS Žemaičių apygardos vadas dimisijos ka-pitonas Steponas Grybauskas apdovanojo Praną Trakių Partizanų žvaigžde.

Prano Trakinio teigimu, nuo šiol rajone jau yra konkreti autentiška šventa vieta, kur iškilmingomis progomis galės rinktis ir šauliai, ir mokiniai, ir visi neabejingo tautos praeišciai, suvokiantys, kad be istorijos pažinimo nėra tautos ateities.

Zemaitijos šaulių VIII rinktinės vadas Vaclovas Rinkys padėkos raštais už darbus atstatant šį bunkerį apdovanojo šaulius Bronislavą ir Antaną Pundzius, Praną Zubavičių, Robertą Gaubį.

Prie partizanų bunkerio jau-

neji šauliai priėmė priesaiką. Renginyje koncertavo jau-nosios Viešnių smuikininkės ir Mažeikių buvusių tremtinių choras „Atminis“, vadovaujamas Margari-tos Jutkuvienės.

Partizanų mūši su stribais inscenizavo Mažeikių Kalnėnų vidurinės mokyklos, Viešnių ir Sedos Vytauto Mačernio gimnazijų jaunieji šauliai, vadovaujami Dovydo Jokubausko.

Šventėje dalyvavo Alberto Švažo sūnėnas Apolinaras Švažas, Mažeikių, Telšių, Klaipėdos patriotinių organi-zacijų atstovai. Renginį vedė Viešnių kultūros centro di-rektorė Birutė Švažienė.

Albertas RUGINIS

Vasaros pradžia sutapo su Seimo pavasario sesijos perpildyta alinančia darbotvarke, dažnais neeiliniais posėdžiais. Tuo metu buvo gausus svarbiu renginių ir švenčių. Komisija Seime organizavo pirmojo Žemaitijos LLA stabdo sunaikinimo 65 metų ir LLA sajungos atkūrimo penkmečio minėjimą. Daina-vos apygardos partizanų vado Liugino Baliukevičiaus-Dzūko 60-ųjų žūties metinių minėjimą, kuriame buvo pristatyta Kauno Rezistencijos ir tremties muziejaus paroda. Organizavome konferenciją – visuomenės klausymus apie teisinės sistemos ir genocido bylų būklę. Pristatėme antrą knygą „Žmogaus teisės ir Lietuva“ (sudarytojas V. Budnikas, konsultantai A. Dumčius, A. Buračas, V. Petkus). Toliau sekė renginių ciklas ir konferencijos Seime bei Kauno karininkų ramovėje, paminti sovietinės okupacijos 70-metį, birželio 14-osios žiaurujį trėmimą, tautos genocido pradžią ir jo padarinus. Buvo nemaža renginių už Seimo ribų: Laisvės kovų metinių minėjimas Panevėžyje, įspūdingas 1941 metų tremtinių lapteviečių susitikimas prie jurtos Rumšiškėse ir jaunimo grupės „Misija-Sibiras“ palydos iš Vilniaus geležinkelio stoties į Sverdlovsko sritį. „Vyko“ gausybė renginių paminint Valstybės (Mindaugo karūnavimo) dieną ir Žalgirio mūšio pergalės 600-iasias metines Seime, Kaune. Teko dalyvauti iškilmėse prie Vytauto paminklo, išklausyti proginius koncertus-miuziklus prie Kauno muzikinio teatro, „Operetė Kauno pilyje“, V. Bartulio oratoriją „Vytauto Didžiojo padėka Lietuvai laimėjus Žalgirio mūši“ Santakoje, G. Kuprevičiaus oratoriją „Jėga ir ašaros“ Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Prie Kauno pilies keli Seimo nariai dalyvavome atidengiant paminklinį akmenį miesto vėliavininkui J. Sungailai, garbinėjandavavusiam Kauno pulkui Žalgirio mūšyje. Įspūdinėjome Žalgirio pergalės metines Žalgirio parke, šalia Žemaičių plento. Jas organizavo Žalgirio pergalei atminti parko klubas ir Kauno rajono savivaldybės administracija. Buvo pašventinti koplytstulpiai Didžiajam kungių Žalgirio kariuomenei Vytautui, karaliui Jogailai ir Rūpintojeliui. Jau 20 kartą dalyvavome kasmetiniame buvusių politinių kalinų ir tremtinių sąskrydyje Ariogaloje. Sunkaus gyvenimo tremtyje užgrūdintų per 10 tūkstančių dalyvių gausos ir entuziazmo nenuslopino baisus šios vasaros karštis.

Vasaros pradžioje organizavome ar dalyvavome gausiuose tiksliniuose renginiu-

Seimo pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininkas

Arimantas DUMČIUS,

Ši vasara man buvo nors įtempta, bet įdomi

se: LPKTS XVII suvažiavime (buvau išrinktas į tarybą), LPKTB Kauno konferencijoje, Lietuvos šaulių sajungos Kauno apskrities ir respublikiniame suvažiavimuose. Numatome toliau skatinoti šaulių veiklą, ypač jaunuju,

nys buvo Joninių (Rasos) šventė Kauno Kalniečių mikrorajono Čečénijos aikštėje ir šalia esančiame Kalniečių parke, esu šios kasmetinės šventės globėjas.

Baigiamas tvarkytis Čečénijos aikštė ir Kalniečių parkas.

ma, įsigijo pasą kita pavarde ir legalizavosi. Atvykusi mane su vežimaičiu vežėsi iš Vilkolių į Viešintas Anykščių rajone, kur „starovierų“ tarybiniame ūkyje gavo laikiną darbą. Pakelyje, Kazliškių kaime, patekome į užsimas-

Susitikimas su lapteviečiais prie jurtos Rumšiškėse

mokyklose ir įvairiose institucijose. Man, kaip šaulių sąjungos nariui, pasiūlyta taikinti žurnalo „Trimitas“ redakcinėje kolegijoje. Tėsiu iniciatyvą į globoju T. Masiulio jaunimo mokykloje kasmet vykdomą konkursą „Geriausias būsimasis sekretorius“. Nenutrūksta konstruktivus bendradarbiavimas su Viešosios apsaugos ir Kauno priešgaisrine gelbėjimo tarnyba. Teko lankytis ir aptarti Viešosios apsaugos tarnybos poligono, esančio Neries pakrantėje, būklę. Gražiai kartu su Sv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčios rektoriumi T. Karkliu paminėjome Kauno priešgaisrinės apsaugos tarnybos atkūrimo 20-metį. Įteikiau Seimo atminimo medalius pulkininkui V. Kerševičiui, buvusiam viršininkui pulkininkui V. Rimkui. Pristačiau savo IX knygą „Lietuvių tauta ir pasaulis“.

Su Kauno ugniagesiais malonai bendrauju nuo Atgimimo pradžios, juo labiau kad pats esu gimusioje ugniagesyje. Mano tévo brandmajoro S. Dumčiaus, paskutinio Kauno ugniagesių vado, žuvusio sovietiniame konclageryje, atminimas jamžintas jų muziejuje.

Valstybės dieną pažymėjau Kauno miesto muziejuje, pristačiau minėtą savo knygą, su lankytojais aptarėme problemas. Tačiau didžiausias, jau tradicija tampantis rengi-

apygardos gyventojams pagiedaujant ši projekto įgyvendinamę jau ketvirti metai, užbaigsiame 2011 metais. Taip pat baigiamo V. Kudirkos bibliotekos Vitebsko filialo renovaciją, kurios investicinį projektą inicijavau prieš treus metus. Rugsėjo 13 dieną rengsime tradicinį moksleivių ir vaikų pramoginės dainos konkursą. Atrinktas „žvaigždes“ paleisime toliau tobuleti. Įvertindama pastangas gerinti gyventojų kultūros ir saugos poreikius Eigulių seniūnijoje vyriausybė Kauno priešgaisrinės apsaugos tarnybos teikimu mane apdovanojo garbės ženklu „Už nuopelnus gyventojų saugai“.

Vasaros antroje pusėje su žmona Ona Elona patraukėme mano jaunystės klajonių po Aukštaitiją keliais, kuriuos su mama praėjome be dokumentų pabėgę iš Altajaus tremties. Dėl tos priežasties nelikome gimtajame Kaune ar tévo téviškėje, Šakių rajone, Eiciūnuose. Tada buvo partizanų kovos ir trėmimų laikotarpis. Štai Vilkolių kaimas Rokiškio rajone, kur 1948 metais baigiau pirmą klasę, kaip tetos V. Gervienės priimtinis vaikas, ir gavau pažymėjimą, padedamas kaimo pradinės mokyklos mokytojo Antano Čiurlionio. Jis, būdamas partizanų rėmėjas, žinojo apie mūsų padėtį. Mano mama, Kauno draugų padeda-

kavusių kareivių azijiečių veidais pasalą. Pamiškėje mačiau ateinancių partizanų eilutę. Vos spejome laimingai nutolti, prasidėjo susišaudymas. Atvykus į Viešintas, pirmiausia prie „stribynės“ tvoros radome išniekintus dviejų jaunų moterų ir dviejų vyrių kūnus: vietinių mokytojų Birutės Kiaulevičiūtės, Zuhanos Railaitės, Povilo Pečkaus, Jono Baltakio. Tai buvo nenorėdami pasiduoti gyvi paskutiniai šoviniai nusisovė partizanai. Dabar suraudaujų kapą ir padėjome gėlių prie paminklo Viešintų kapienėse. Pabendravome su viešintiškiu A. Bekeniu, dainų rinkėju. Besimokydamas Kupiškyje vėl mačiau miesto aikštėje išniekintus partizanų kūnus. Atmintyje matau kareivių pilnas mašinas ir net lektuvus, skrendančius Šimonui girios link, girdžiu mūšio aidą (buvo sakoma, kad mūsų partizanai kartu su latviais atkakliai priešinosi sovietų kariuomenei) ir matau tamsoje Kupiškio gatvėmis vežamų žuvusių kareivių kūnus.

Mes, lietuviukai, nemégome stribių vaikų ir mūsų vaiškiškos kautynės kartais virsdavo žiauriomis. Po vieno tokio susidūrimo mano mama labai išsigando ir mes nedelsdami išvykome iš Kupiškio į Juodpėnus, netoli Šimonui girios. Tais metais mirė Stolinės, buvau baigęs keturias

lionas, krašto apsaugos atstovai, Rokiškio ir Kauno šauliai, signataras A. Endriukaitis, Seimo nariai A. Kazulėnas, A. Dumčius. Obelių kainė padėjome gėlių prie paminklo – Angelo žuvusiems partizanams. Po to įvyko iškilmingas Obelių šilo mūšio paminėjimas prie miško kalnelyje atstatyto bunkerio ir paminklinio kryžiaus. Aplankėme unikalų Obelių pasipriešinimo kovų muziejų, kurio įkūrėjas ir vedėjas yra partizanas Andrius Dručkus. Maudynėms Baltijos jūroje mums liko tik penkios dienos.

Vasara ir jos karščiai bėgėsi. „Baltijos kelio“ ir Juodojo kaspino dienos paminėjimas Kaune sutapo su gausiaisiais „Hanza Kaunas 2010“ renginiais Nemuno krantinėje ir senamiestyje. Ta proga buvo įgyvendinta LPKTS ir jos pirmininko Antano Lukšos iniciatyva ir Kauno senosiose kapinėse atidengtas Kotovojo už Lietuvos laisvę Motinai paminklas. Po iškilmingo pašventinimo buvo pristatyta S. Abromavičiaus knyga „Partizanų Motinos“ Kauno Karininkų ramovėje.

Tegul šios vasaros mūsų darbas bus atsvara kai kurių Seimo narių lėkštiems ir nuolatiniam išsidirbinėjimams TV šou ir žiniasklaidoje. Tauta mato, kam jie naudoja Seimo nario mandatą ir mokesčių mokėtojų pinigus.

klases. Juodpėnuose išgyvenome 17 metų. Mano draugai Vincas Rubliauskas ir matematikos mokytojo sūnus Valdas Ožolas tada mūsų neišdavė. Dabar Juodpėnuose rado me nykstantį kaimą, mokykla jau neveikianti. Joje buvau baigęs septynias klasses. Mokiausiu su Antanu Starkumi, legendinio partizano Antano Starkaus-Blindos, Montės sūnumi. Rokiškio rajono Obelių bažnyčioje buvo auksinės šv. Mišios už žuvusių šio krašto partizanus. Dalyvavo kariuomenės kape-

2010 m. rugsėjo 3 d.

Tremtinys

Nr. 33 (911)

7

Skelbimai

Rugsėjo 3 d. (penktadienį) Garliavos Juozo Lukšos gimnazijoje (S. Lozoraičio g. 13, Garliava) įvyks Juozas Lukšas-Daumanto žūties minėjimas.

14 val. Juozas Lukšas-Daumanto žūties metinių minėjimas; Juozas Lukšos artimųjų ir kitų rezistentų pagerbimas (gimnazijoje); 15.30 val. rezistencinio paveldo ir J. Lukšos-Daumanto atminties puoselėjimas gimnazijoje (gimnazijos Rezistencijos studijų centre sukauptos medžiagos pristatas); 16.45 val. J. Lukšos-Daumanto žūties vietas lankymas, gėlių padėjimas, literatūrinė muzikinė programa; 18 val. iškilmingos šv. Mišios Garliavos Šv. Trejybės bažnyčioje už J. Lukšą-Daumantą, jo bendražygius, artimuosius bei Garliavos Juozas Lukšos gimnazijos bendruomenę.

Kviečiame dalyvauti.

Žygis Tauro apygardos partizanu kovų takais

Programa:

Rugsėjo 10 d. (penktadienį) 9 val. išvykstame iš Marijampolės kultūros centro automobilių stovėjimo aikštėlės;

10 val. šv. Mišios Skardupių Šv. Mergelės Marijos, Krikščionių Pagalbos bažnyčioje už žuvusius Tauro apygardos partizanus;

11 val. pasisakymai prie paminklo Tauro partizanų apygardos 50-mečiui atminti Skardupiuose, Marijampolės sen.;

12.30 val. pasisakymai prie paminklo Žuvinto ežero kautynių 50-mečiui atminti Riečiuose, Gudelių sen., Marijampolės sav.;

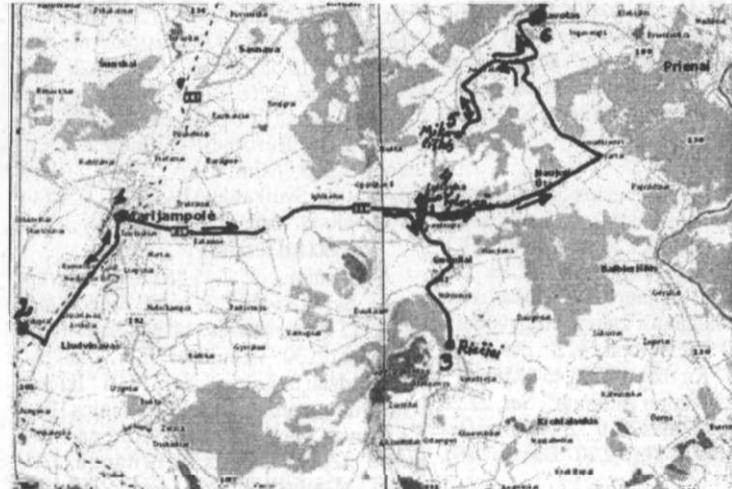
13.30 val. pietūs (atsineštiniai) prie Yglos ežero, Igliaukos sen. Marijampolės sav.;

14.30 val. pasisakymai prie paminklo žuvusiems Tauro apygardos partizanams Mikališkėse, Šilavoto sen., Prienų r. sav.;

16 val. pasisakymai prie memorialo žuvusiems Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanams Šilavote;

17 val. meninė programa Prienų r. Šilavoto pagrindinėje mokykloje. Pasisakymai. Kareiviski kašė, arbata.

Organizatorius – LPKTS Marijampolės filialas. Organizacijos komiteto tel. 8 612 18 658. Malonai kviečiame dalyvauti.

Vorkutiečių dėmesiui!

Spalio 2 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS būtinių Kaune, Laisvės al. 39, įvyks vorkutiečių politinių kalinių ir tremtiniių bendruomenės susirinkimas. 10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Malonai kviečiame dalyvauti.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

1 mén. – 7 Lt, 3 mén. – 21 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinis“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Rasa Duobaitė-Bumbiliénė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3160. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Ona Mockevičiūtė-Blažiūnienė

1934–2010

Gimė Šakių r. Lukšių sen. Peleniuk k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. šeima ištremta į Sibirą – Irkutsko sr. Chomutovo gyvenvietę. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno téviškėje. Sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidota Lukšių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame broli, seserį, dukterį ir sūnų.

LPKTS Šakių filialas

Kazimieras Orvidas

1925–2010

Gimė Šiauliuse. Baigė Šiaulių gimnaziją, ekonominę mokyklą. Jaunystėje domėjosi pedagogika, svajojo tapti mokytoju, tačiau 1949 m. buvo teisiamas už antisovietinę veiklą. Išvežtas į Archangelsko sr. lagerius. Nelaisvėje buvo septynerius metus. 1956 m. grįžo į Gimtajį miestą. Vedė. Užaugino dukterį ir du sūnus. Kazimieras buvo aktyvus LPKTS Šiaulių filialo narys. Keletą paskutinių metų – LPKTS Šiaulių filialo Etikos ir procedūrų komisijos narys.

Palaidotas Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Petronėlė Antanina Brazauskaitė

1923–2010

Gimė Bartninkų k., Pilviškių valsč., garsioje ir gausioje vienuolikos vaikų ūkininkų Pijaus Brazauskos ir Katarinos Dicpinigaitytės-Brazauskienės šeimoje. Pasiūmokiusi Bagotosios pradžios ir Pilviškių mokyklose, vyresnių brolyt: miškų urėdo Jono ir kunigo Pijaus, paskatinta išstojo į Alytaus mokytojų gimnaziją, kur meilė Tėvynei skiepijo mokytojas Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Sovietams okupavus Lietuvą, nedvejodama pasirinko Tėvynės gynėjų, brolių partizanų kelią, tapo patikima Suvalkijos Tauro apygardos Žalgirio (Stirnos) rinktinės brolio Broniaus Brazauskos-Sakalo būrio ryšininkė, slapyvardžiu Živilė (1944–1946). Prisiekusi Tėvynei Antanina vykdė partizaninę veiklą iki lemtinges Tauro apygardos vado mjr. Zigmo Drungos-Mykolo, Jono ir jo būrio, kuriame veikė ir jos brolis Bronius-Sakalas, žūties Agurkiškės k., Jankų valsč., Šakių aps. Pokariu dešimt metų teko slapstyti tiek Suvalkijoje, tiek Žemaitijoje. Tik atsiskaitinimui dėka pavyko išvengti suėmimo ir tremties. Atsisakius mokytojos darbo sovietinėje mokyklose, tarnavo pas garbų Žemaitijos kanauninką kun. V. Gauroną. Jai suteiktas Laisvės kovų dalyvės statusas.

Palaidota Kazlų Rūdos sen. Bagotosios k. kapinėse.

Sūnus

Gerbiami LPKTS filialų pirmininkai ir apskričių koordinatoriai,

Nuoširdžiai prašytume surinkti duomenis, kurie Jūsų vadovaujamų filialų nariai paaukojo Kovotojų už Lietuvos laisvę Motinos paminklo pastatymui ir iš LPKTS buveinės Kaune padėti atsiimti aukotojams skirtą dovaną – Stanislovo Abromavičiaus knygą „Partizanų Motinos“.

Sudarytus sąrašus atsiuskite ar atsivežkite į LPKTS valdybos, tarybos posėdžius ar kitais reikalais besilankydami Kaune, kad būtų galima paruošti dovanojamas knygas, o Jūs, gerbiami LPKTS filialų pirmininkai, parvežę šią atminimo dovaną, galėtumėte atiduoti savo vadovaujamų filialų nariams.

Iš anksto dėkojame už rūpestį ir pagalbą.

LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis,
LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite išsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.